

Bc. Zuzana Bencová: Maxmilián Pirner – pojetí alegorie a symbolu v tvorbě jednoho umělce na sklonku 19. století
Posudek vedoucího diplomové práce

Tato práce byla vymezena nikoli jako monografie Pirnera a jeho tvorby. Na rozdíl od někdejší (starší) monografie se zaměřuje na zjišťování pozice umělce a některých jeho děl z hlediska vývoje od tradiční alegorie k symbolismu ve výtvarném umění.

Úvodní části práce shrnují jednak hlavní dosavadní poznatky a literaturu k umělci, jednak obsáhlou novodobou, dobovou i soudobou debatu o alegorii, personifikaci, novoromantismu, symbolismu a dekadenci. Zde jde celkově o značně složitou problematiku, která by si vyžadovala samostatné pojednání. V tomto ohledu autorka především formuluje své stanovisko mezi různými pojetími a své užití hlavních pojmů či označení.

Pokud jde o tvorbu Maxe Pirnera, Zuzana Bencová podnikla rozsáhlou rešerši v nepublikovaném konvolutu umělcových kreseb (Grafická sbírka Národní galerie v Praze), aby ověřila a rozvedla dosavadní poznatky o různých fázích jeho tvorby, resp. o tvůrčím zázemí, z něž vyrůstala některá stěžejní Pirnerova díla. Spojila také na mnoha místech dosti úzce názory, mentalitu i tvůrčí situaci umělce s utvářením jeho děl. Zdůraznila jeho ambice a frustrace, nejprve jako jím osvojenou ideologii a později i jako jeho produktivní prožitek.

Práce je rozčleněna do několika kapitol coby fází proměny tradiční alegorizace k novým druhům symbolizace u Pirnera, s těžištěm kolem obrazu *Finis* z roku 1887. Vcelku však autorka, a to jistě právem, neprezentuje tento vývoj ani jako přímočarý, ani jako nevratný.

Pirner jednak svébytně „modernizoval“ alegorii tím, že netradičně propojoval prvky z klasické mytologie a personifikace. Jednak také v některých dílech stupňoval víceznačnost sahající za pojmovou diskurzivnost a využíval přímé sugesce tvarů, světla a barev, ve směru moderního vizuálního symbolismu.

Zároveň Pirner byl v českém prostředí asi nejvýznačnějším představitelem proudu, rozvíjejícího světonázorový pesimismus i novoromantickou sakralizaci umění a la Arthur Schopenhauer. Dualistické pojetí tradičního idealismu ohledně umění „aktualizoval“. Zdůrazňoval ohrožení věčně platného Umění náporom světského a pomíjivého v moderním světě, což ostatně bylo blízké konzervativnímu proudu symbolistního umění.

S „pozdní ranou“ tvorbou Pirnera se Bencová vypořádává nad jeho kompozicemi složenými z obrazového pole a jeho figurálního rámce vzniklými na přelomu 19. a 20. století.

Za větší pozornost by u Pirnera asi stála souvislost umělcova poměru k secesi jako stylovému proudu a jeho angažmá v hnutí umělců. Pirner zřejmě ironizoval současné dekorativní tendence podobně jako „esoterický“ symbolismus. Právě proto však jeho svébytné pojetí „secese“ by sotva mělo zůstat stranou úvahy.

Zuzana Bencová podala zasvěcený a samostatný výkon, zejména v pozorování, analýze a interpretacích některých klíčových Pirnerových prací.

Její práci i z toho důvodu pokládám za přínosnou a doporučuji ji plně k obhajobě.

prof. PhDr. Roman Prahel, CSc.
V Praze 27. 8. 2015
